

Sveštenik koji je

Najteže godine života, dramatične i gorke godine, desile su se u Vlasenici, gde je 1992. počeo rat u kojem sam se našao kao u mutnom vrtlogu. Kada je sva ta vojska prolazila gradom u pijanstvu, vici i pucnjavi, vrlo brzo sam u razgovoru s njima shvatio da je autoritet koji sam izgrađivao prethodnih godina radeći u tom gradu kao sveštenik, poljuljan već u prvim danima rata...

Ovako se priseća početka rata u Bosni i Hercegovini tadašnji sveštenik Srpske pravoslavne crkve (SPC) u Vlasenici, a danas penzionisani prota Milorad Golijan.

TRAGEDIJA: U Vlasenici i okolini je, prema popisu 1991, živelo nešto više od 30.000 stanovnika, oko 60 odsto muslimana, a ostatak su bili Srbi. Golijan potiče iz ovih krajeva, rođen je u Žeravici kod Han Pijeska i ni sam sebi ne može da objasni kako je moguće da godinu dana kasnije u ovom delu Bosne više nije živio gotovo nijedan musliman. Mrtvi ili proterani, oni su nestali, a Golijan pamti predratne "komšijske i korektne odnose".

Tragedija Vlasenice i njenih meštana počela je 21. aprila 1992, kada su pripadnici Novosadskog korpusa JNA opkolili grad, razoružali narod, otpočela su hapšenja. Posle rata je otkriven i logor Sušica nekoliko kilometara od centra, u kojem su zatvarani ratni zarobljenici i civili, ali i žene i deca. U analima Haškog tribunala slučaj Vlasenice rekonstruisan je svedočenjima obe strane, u kojima su žrtve i čuvar logora Pero Popović svedočili o ubistvima i mučenjima. U gradu na početku nije bilo oružanih sukoba, meštani su se dobro poznavali i nije bilo eskalacije sve dok u grad nije umarširala vojska sa oružjem i oklopnim vozilima. Tadašnji vlasenički imam

Pravoslavni sveštenik Milorad Golijan zaštitio je 1992. u ratnoj Vlasenici dvojicu imama, iako ga je sredina zbog toga žigosala kao izdajnika

Piše: **Maja Ledencac**

Munib Ahmetović, prvi svedok na suđenjima u Tribunalu, rekao je da su se ljudi počeli plašiti jer su se javno nosile puške, postavljeni su kontrolni punktovi na ulazima u grad i primećeno je unošenje oružja, pa su organizovani i protesti: "Ja sam tada bio opštinski većnik i pokušao sam u razgovoru sa predstavnicima SDS-a da upozorim na ta dešavanja i da zajedno smirimo situaciju, ali više nije bilo pomoći. U Vlasenicu su došli neki drugi ljudi".

Golijana je upoznao još 1984, od samog početka su bili u dobrim odnosima, pa su i tih tragičnih dana pokušali primerom da pokažu ljudima ispravan put. Zajedno su nekoliko puta prošetali ulicama grada, nadajući se da će to biti dobra poruka.

POZIV I POMOĆ: Kad je primio od dvojice vlaseničkih hodža poziv

Milorad Golijan

u pomoć Golijan je stao u njihovu zaštitu i zatražio od predsednika opštine Milenka Stanića propusnicu za Ahmetovića i njegovog kolegu Bega Selimovića. "On nas je veoma hladno primio. Tražio sam propusnice za ovu dvojicu i on je to odbio, rekavši da su oni neprijatelji i da su radili za islam i muslimane. Kada nas je otpustio i kada smo izašli na ulicu, odmah su naišla policijska kola i ova dva čoveka odvezli su u SUP. Krenuo sam za njima i u SUP-u sam ponovo rekao da sam tu dvojicu ljudi uzeo na obraz i reč, i da sve što urade njima slobodno mogu da urade i meni, ja se od njih odvajati neću. Pregovori i razgovori su trajali celog dana i na kraju je jedan od njih dobio propusnicu da ode za Kladanj, a drugi je pušten da ode u svoje selo", ispričao je Golijan.

Ahmetović kaže da su se kobnog dana našli ispred zgrade u kojoj su živeli u pola osam ujutru. "Rekao je da će učiniti sve što može. Odveo nas je u staru zgradu rudnika boksita, gde je bila vojna komanda, a gde smo videli i tadašnjeg predsednika opštine. Tražio je propusnice za nas i nikada neću zaboraviti rečenicu koju je rekao, a to je da smo mi njemu na savesti i da ne dozvole da se nama, kao i džamiji, bilo šta desi. Odatle smo otišli u SUP, gde smo zatekli sta-

bio i ostao čovek

Jedan dan u Vlasenici

“Više se nisam vratio u Vlasenicu i kada sam odlazio na moju Romaniju nisam hteo čak ni da svratim na kafu. Svojoj deci sam rekao da mogu da žive bilo gde, samo ne u tom gradu. Demantovan sam prošle godine, kada je bila ostavinska rasprava nakon smrti mojih roditelja i kada sam morao sa bratom da odem u sud u Vlasenicu da potpišem papire. Kada sam završio, brat je pitao možemo li da idemo, a sudija, po glasu sam shvatio da je mlad čovek, rekao je da ne možemo, ustao je, prišao mi i poljubio me u ruku”, ispričao je Golijan i dodao da je to dokaz da mladi ljudi ipak shvataju koliko je rat bio “gadan i ružan”.

rog načelnika Radeta Bjelanovića i novopostavljenog Maneta Đurića. Svi su nam govorili da nam nisu potrebne propusnice i da se možemo slobodno kretati, ali je bilo primetno, u tom turobnom, ružnom stanju, da na popa već mrko gledaju. Kada smo završili, Milorada su pozvali nazad. Šta su mu tada rekli ja ne znam, ali znam da je bio bled kada je izašao i da je prokomentarisao da se boji za sebe, da je nova vlast još gora, ali da će nas odvesti do Kladnja ako to želimo, bez obzira na sve. Nisam još ni došao do stana, a već su me pokupili policijskim autom u kojem je sedeo i Bego Selimović. Odvezli su nas nazad u SUP, vrlo brzo razdvojili i mene ispitivali nekoliko sati. Detalji su mučni, ali kada su mi tražili novac i kada sam rekao da ga nemam, pustili su me da odem. Istog dana sam uspeo da izađem iz Vlasenice do svog rodnog sela Skugrići, a kasnije je stigla vest da je pop Milorad uspeo da izvede i Begu Selimovića do Kladnja. Više ga nikada nisam video”.

Za Golijana život tada dobija novu mučnu dimenziju. Kada se vratio iz Kladnja zajednica ga je već označila kao izdajnika: “Najteže mi je pala uvreda jednog starijeg čoveka koji mi je prišao na ulici i pitao me koliko sam maraka dobio da bih spasio hodže

iz Vlasenice. Tih dana su počele da padaju i prve žrtve na srpskoj strani, pa sam bio pozvan da održim opelo za dvojicu vojnika. Došao sam na položaj iznad Šekovića prema Kladnju. Obavili smo opelo i nakon sahrane sam uvek pokušavao da pronađem nekoliko reči utehe za porodicu, pa sam to učinio i tada, ali su me prekinuli i rekli da nemam prava više ništa da im pričam jer sam izdajnik. Sve do oktobra sam ostao sa vojnicima na položajima, jer se u gradu

Munib
Ahmetović

svašta ružno dešavalo, pa da to ne bih gledao draže mi je bilo da budem tamo gde je opasno. Ljudi s kojima sam bio prijatelj nisu se slagali sa svime što se dešava, ali su se povlačili u kuće i znali su da za njih ne bi bilo dobro da ih i dalje posećujem, tako da sam tog leta i jeseni bio najusamljenija osoba u gradu. Neki su čak prelazili na drugu stranu ulice kad me sretnu. U oktobru je neko vladici (Kačavenda) rekao da nisam više poželjan na tim prostorima i naređeno mi je da pokupim stvari i preselim se u Sremsku Mitrovicu”.

Po dolasku u Sremsku Mitrovicu uspeo je da za sebe izgradi novi svet. Deo života proveo je u Hrtkovicima, gde je od posledica progona i šikaniranja oslepeo. Slepri sveštenik se ne predaje ni danas, kaže da “gnjavi svoje ukućane, unuke i porodicu” jer uz njihovu pomoć beleži svoja iskustva i misli, te je objavio već četiri romana.

Nakon gotovo 20 godina Ahmetović je ponovo progovorio o Golijanu, sa željom da ga ponovo vidi i obnove prijateljstvo. Za Golijana kaže da je “primer dobrog, koje na kraju uvek pobeđuje”. Prema njegovim rečima, pod plaštom crkve i vere određeni ljudi radili su i govorili stvari koje se nikada ne mogu opravdati, ali pravi vernici, za kakvog smatra sebe i Golijana, mogu doneti samo optimizam: “Istina jeste duga, ali ona ima svoj kraj. Ljudi moraju da shvate da nije sve isto i da je bilo čestitih ljudi u ratu, te da će ih uvek biti u svakom narodu i u svakom vremenu. Milorad svesno nije prihvatio ono što su verovatno od njega tražili i u trenutku kada je video da je i sam u opasnosti i dalje je ostao dosledan”.

(Tekst je deo projekta „Living Together“, koji sprovode NDNV i BH-novinari, a finansiran je sredstvima Medijskog fonda „Jačanje medijske slobode u Srbiji“ EU. Sadržaj priloga je odgovornost realizatora i ni na koji način ne odražava stavove i mišljenje EU.)